

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Vindex Libertatis Ecclesiasticae || Et Martyr || S.
Engelbertvs || Archiepiscopus Co-||loniensiſ Princeps ||
Elector, &c.**

Gelenius, Aegidius

Coloniae Agrippinae, 1633

Notatio ad Caput Quintum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9728

data ex his de nouo ædificauit, quædam renouauit, nonnulla pecunia comparauit. In quibusdam ciuitatibus & turribus suis, turrita fatisque pulchra construxit palatia. Henricus Dux Lotharingiæ & princeps Imperij, probitate præfulis attractus & illectus, & quia prudens esset in consilio, & validus in auxilio, quædam sua prædia, quæ hic nominare necesse non est, de manibus præfulis Engelberti iure feudali suscepit, tanto pontifici eiisque Ecclesiæ volens arctius adstringi, & bonis proprijs ab eo gaudens beneficiari.

Notatio ad Caput Quintum.

Godefr. At
Mutius lib.
20. Chron.
Moguntia
vult conuo-
catos Impe-
rij proceres.

Fridericus
S. Engel-
berto Hæ-
ricum filiū
committit.

S. Engel-
bertus
Prorex.

B Anno 1220. Fridericus Rex habitis Francofurti Comitibus & filio suo Henrico Principibus Imperij commendato in Italiam abiit, in festo S. Cecilie ab Honorio tertio Imperij diadema ritu solemniter recepit; inde in Siciliam iter fecit. Deinceps verò Henricum, quem Francofurti vniuersi Imperij principum fidei permiserat, præ alijs ENGELBERTI NOSTRI curæ cum administratione regni cis Alpes Imperialibus literis demandauit. Ideo vir S A N C T V S apud Godefridū Panthaleonitā ad annum 1225. Regni Teutonici gubernacula tenuisse dicitur, atque in Augustisibus Chronicis vir magnæ prouidentie & tutor Regis audit. Cōfirmat id ipsū Leuoldus à Northoff in Chronicis Marcanis, Henricū, inquit, ENGELEERTVS Archiepiscopus Coloniensis Aquis in Regem coronat, ipsūque & totum regimen suscipit in tutelam. Non possum hic reticere pietatem S. ENGELBERTI, quam grauissimis etiam reipublicæ negotijs districtus, hoc eodem tempore omnium oculis subiecit. Videbat S A N C T V S N O S T E R à monasterio Porcetano disciplinam religiosam exulare, in eius restituendæ exardescere desiderio. Auctoritate ergo sedis Apostolicæ dissolutum Monasterium virginibus Cisterciensis instituti ex monte Saluatoris plus minus quinquaginta adductis tradit, atque in eas totum ius transfert, ut refert Beckius in Aquisgrano c. 11.

L 2

Quæ

S. Engelb. Pacificus. Magnanimus. Humilis. Iustus. Mansuetus

Quæ porrò in hoc capite de pace firmissima (quo epitheto Godefridus ad Annum 1225. §. item ipso anno 7. Id. Nouemb. circa finem vititur.) terris Imperij ab eo conciliata, de chirotheca præsidii loco mercatori data, de defensione afflictorum & repressione tyrannorum; de magnanimitate, & animi submissione, magnificentia, & affabilitate; rigore iuxta & lenitate SANC TISSIMI PRINCIPIS, celebrantur, non existimet quispiam, hæc primum ab illo virtutum decora comparata, cum ad honorem eius curatio Henrici Imperatoris filii, Germaniæque administratio illi est commissa, quippe & antea in Archiepiscopatu suo & Electoratu harum virtutum ornamentis fuit excultus.

De pace à SANC TO NOSTRO promota in suis maximè prouinciis, etiam illo tempore rumor Hierosolymarum tenuis increbuit. Vnde iucunda illa Oliuieri Scholastici sub finem literarum suarum de captura Damiatæ acclamatio. *Tu Colonia ciuitas Sanctorum ut que in hortis rosarum martyrum; liliorum virginum, violarum confessorum nunc pace temporali, per venerabilem Archiepiscopum vestrum gaudens habitas pro deuotione filiarum tuarum, flecte genua cordis tui coram Altissimo, qui vita & mortis habet imperium &c.* Sed pergamus ad reliqua.

Amplificator dice-
cesis,

Castrum Turrinū c-
mit S. Engelbertus.
Godefr. ad
annū 1225.
circa finem.

Inter alia præclara facinora extollit Auctor studium viri Sancti in augendis opibus Ecclesiæ Colonienſis, recuperatione prædiorum simul & feudorum vel quondam Ecclesiæ de possessione deiectâ, occupatorum, vel per torporem aut impotentiam neglectorum, atque in adiectione nouorum bonorum etiam Ciuitatum ac Castrorum munitorum, aut demum in eorum facienda maiori accessione. Nam inter cætera castrum Turrinum nobili Germaniæ fluuio Mosellæ adiacens, latibulum prædonum, maximo Ecclesiæ Patriæque bono comparatum, Ecclesiæ Colonienſis posteritati reliquit. Ad eundem Beatissimi Præsulis feruorem etiam accensendus

A sendus est Ecclesiasticæ libertatis defendendæ zelus, contra Aduocatos potissimum, quibus obsistere ab initio regiminis cœpit, nec vnquam imposterum desinit. Honorius Pontifex maximus zelum hunc trino diplomate insigniter acuit viamque ad futurum Martyrium strauit. Extant literæ Pontificiæ in Archæo Illustrissimi Capituli Metropolitanæ in palatio Lateranensi Kalend. & Id. Martij 1221. signatæ.

Zelus S.
Engelberti
contra Aduocatos.
1221.

B

Literæ primæ decretales Honorij Tertij contra Aduocatos iure clientelarj abutentes.

C

HONORIUS Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus. Archiepiscopo Coloniensi & eius suffraganeis salutem & Apostolicam benedictionem. Si Ecclesiarum Aduocati

Officium
Aduocatorum det
Schirmherren.

significatum sui nominis attenderent, vt deberent, studerent eas ob reuerentiam Aduocati cœlestis, cui speciali titulo sunt adscriptæ fouere beneficiis & viribus defensare, sed quod dolentes referimus nonnulli eorum habentes

NB. Sūma mala Ecclesiis illata fuerunt per Aduocatos, sed Aduocatos sua māsit à Deo vindicta, prout

D velamen malitiæ libertatem in bonis Ecclesiasticis in quibus aduocationis ius obtinent, non solum prodigaliter debacchantur, verum etiam ea diripiunt vt prædones quod Ecclesiæ Coloniensis prouinciæ iugi-

L 3

ter

ex historijs
noſtræ Pa-
triæ poterit
demon-
ſtrari.

ter experiri coguntur, ſicut earum nobis A
transmiſſa conqueſtio patefacit. Quia igitur
zelus nos comedit domus Dei, Fraternitati Veſtræ per Apo-
ſtolica ſcripta mandamus: quatenus ſinguli proſequentes
proprium intereſſe, & quaſi collo vno & humero vno Eccle-
ſiarum onera compoſtantes Aduocatos ipſos vt contenti iu-
ſtis & ab antiquo ſtatutis ſtipendijs ab Eccleſiarum mole-
ſtijs conquieſcant, moneatis prudenter & efficaciter indu- B
catis: Quod ſi forſan veſtris monitis non acquieuerint ne
medicinalis Petri gladius in manu veſtra torpere rubigine
videatur, in eos iuxta quantitatem & qualitatem culparum
intendatis, & remittatis, appellatione poſtpoſitâ, rigorem
Eccleſiaſtica diſciplinæ; ita quod Eccleſiæ ab huiusmodi op-
preſſione reſpirent & Vos exiade mereamini apud Deum
& homines commendari. Datum Lateranen. Kalen. Martij C
Pontificatus noſtri anno quinto.

Secundæ literæ Honorij in Aduocatos Eccleſiarum.

HONORIUS Episcopus ſeruus ſeruorum Dei venerabi-
libus fratribus..... Archiepiſcopo Coloniensi & ſuffra-
ganeis eius ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum
plerique Aduocati Eccleſiarum aduocationis obſequium
conuertentes in Dominationis abuſum, Eccleſias ipſas op- B
primant & affligant: Fraternitati Veſtræ per Apoſtolica ſeri-
pta mandamus quatenus Eccleſias veſtrarum Diceceſium
humano amore ac mundano timore poſtpoſitis ab Aduoca-
torum vexationibus taliter defendere ſtudeatis, quod per
ſtudium veſtrum à ſuis poſſint anguſtijs reſpirare, Noſque
ſollicitudinem veſtram commendare merito debeamus. Ad
Aduocatiæ
vacantes
inhibentur
conferri.
hæc ſi quas Aduocantias vacare contigerit, expreſſè inhi-
beatis

A beatis Ecclesiis, ad quas spectant ne illas conferre præsumant, sed suis curent vsibus applicare: illud districtius inhibentes, ne vna Ecclesia plures Aduocatos assumat, cum ministerium Aduocatorum huiusmodi quod ad Ecclesiarum tranquillitatem noscitur, fuisse prouisum, ad vexationem ipsarum per eorum vsurpationes constet esse conuersum. Datum Lateranen. Idus Martii Pontificatus nostri anno quinto.

B Tertiæ eiusdem Pontificis literæ quibus inhibentur Aduocatiarum oppignorationes.

HONORIVS Episcopus seruus seruorum Dei Venerabilibus fratribus.... Archiepiscopo Colonien. & suffraganeis eius & dilectis filiis, aliis Ecclesiarum Prælati per Colonienf. Prouinciam constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum sæpe contingat aduocatos, Aduocatas quas in Ecclesiis obtinent, aliis titulo pignoris obligare, in Ecclesiarum ipsarum non modicam læsionem nos idemnitati Ecclesiarum nostrarum paterna volentes sollicitudine præcauere Vobis præsentium auctoritate concedimus vt si aduocati Ecclesiarum vestrarum aduocatas suas vobis obligare voluerint pignori, vos eas recipere valeatis nec fructus prouenientes ex eis in sortem teneamini computare. Hi autem qui eas obligauerint, à seruitio in quo vobis pro Aduocatijs tenebantur, interim sint immunes. Datum Lateranen. Kal. Martii anno Pontificatus nostri quinto.

Videtur Aduocatorum insolentia non solum in Dicecesi Colonienfi, sed & alibi in Germania valdè eo tempore inualuisse, vt non immeritò in eisdem insurrexerit Honorius Pontifex. Anno enim 1220. Conradi comitis Syluestris de

Aduocati
vbi ius ad-
uocationis
prætendunt
nō possint
oppignora-
rationes
facere.

Aduoca-
torum in-
solentia.

de Dunen vulgo Wiltgraff caput Sifridus Moguntinus Archiepiscopus diris deuouit, eiusque territorio, quàm longè A comitatus fines pertinent, sacrificiis interdixit, quod Aduocationem in Reimbach reclamantibus Henrico Præposito, Canonicisque maioris Ecclesiæ Moguntinæ sibi arrogasset. Verùm hoc pacto sibi reconciliantur, vt comes receptis à Canonicis centum marcis argenti abdicet se aduocatione. Hæc Pater Serrarius in historia Moguntina.

Vide Caesar.
lib. dial. 2.
c. 26. & cap.
27. refert de
alia Iudæa
baptizata in
Lintz ad
Rhenū circa
ann. 1219.

B. Catharina Coloniensis, puella Iudæa conuersa tempore S. Engelberti

Hoc tempore puella quædam Hebræa, B per cultum Deiparæ mirabiliter ad fidem Christianam, & ad virginittis seruandæ propositum inducta est. Quinquennis enim Coloniæ in domo Parentum ad Christianos C affici cœpit. Beatæ

que Mariæ nomen magna cum lætitia audire gestiebat, ideoque de mensa parentum panem latenter surreptum pueris mendicis Mariæ nomen vsurpantibus erogabat. Deinde Louanium cum Parentibus veniens, à quodam presbytero Raynerio, qui Duci Louaniensi à sacris erat, fidei Christianæ articulos clam edocta, tantâ eos auiditate excipiebat, D vt Raynerus & quædam pia mulier vix eius desiderio satisfacere possent. Quibus auditis, parentes eam in Prouinciam transrhenanam mittere sponsoque educandam committere decreuerant. Id puella Presbytero indicauit, adiecitque, si eam saluam vellet, vt eadem nocte ipsam raperet, & Christianis imbueret sacris. Mansit ea nocte in domo parentum, oblita eorum, quæ cum Presbytero condixerat. Tum dormienti

A mienti S. Deipara in veste candida apparuit, virgamq; splendidā illi porrigēs præcepit: Surget, inquiēs, Catharina, & iter arripe: grandis enim tibi restat via; Rachel virgam prehēdere credens, è lecto cecidit, & expergefacta Presbyterum adiuit, à quo ad monasterium virginum Cisterciensis instituti, quod Pratum Dominicum dicebatur, dimidia leuca à Louanio disiunctum adducta, Sacro baptismi fonte abluta nomen Catharinæ à Dei Matre sibi impositum & habitum Monialium assumpsit. Egerunt parentes apud Hugonem Leodiensem

B Episcopum & Honorium Summum Pontificem, vt ad duodecimum vsque annum in eorum domo educaretur. Cæterum ipsa septennis coram Episcopo causam suam ita sapienter & constanter egit, vt aduersarios omnes rubore suffuderit & ad monasterium reuerterit. Submiserant parentes Iudæum quendam adolescentem, qui simulato fidei Christianæ desiderio baptismum susceperat, petieratque, vt cum ea quasi cognatā de rebus fidei liceret differere; at illa fraudem

C odorata, subdolum impostorem contempsit, neque aspectu dignata est, illud ad imaginem Deiparæ, cui genua submittebat, sæpius prolocuta; Ego paupercula, pupilla & indigna ad te Dominam meam & cognatam accedo, Tu sola præ omnibus esto mihi refugium & solatium. His tentationibus opere D. Virginis depulsis, in eodem cœnobio sanctam vitam duxit. *Thom. Cantipratan. lib. 2. cap. 29. p. 14.* Hugo vero Leodiensis Episcopus quod non nihil parentum Iudæorum voluntati concessisset, in prouinciali Colonienfi Synodo, post institutam apud S. ENGELBERTVM accusationem, acribus verbis castigatus, ex inhibitione SANCTI nostri parthenoni amplius propter puellam iam Christo dicatam molestus esse desiit teste *Casario lib. 2. cap. 26.* Hinc elucet, quantus fuerit viri sancti ardor in tutanda immunitate personarum & locorum Sanctorum.

S. Engelbertus
Leodiensē
Episcopū
in synodo
corrigit.

S. Engelb.
immunitatem Ecclesiasticam
tuetur.

M

Salu-

Decretū S.
Engelberti
de custo-
dia sacrorū
vasorum.

*Casar. lib. 5.
dial. c. 21. etiā
refert ad an-
nū 1222. de
sacrilegijs a-
pud Traiectū
inferius.*

Sinodus
Engelber-
tina.

Dominica-
ni & Fran-
ciscani Co-
loniē sub
S. Engel-
berto.

*Vide infra
cap. 7. lib. 1.*

Saluberrimum quoque his temporibus de-
cretum à Pontifice nostro vigilantissimo circa
clausuram tabernaculi, quo sacra reponitur ho-
stia, in synodo Diœcesana prolatum emanauit.

Occasionem huius decreti in hunc sensum e-
narrat *Casarius lib. 9. de Eucharistia cap. 52.* Haud
adeo longum est, cum quidam sub specie religionis visitan-
tes Diœcesim Coloniensem, ex diuersis Ecclesijs sacram fu-
rarentur hostiam: de reliquis ornamentis, calicibus scilicet,
libris siue indumentis sacerdotalibus nihil solliciti. Prouin-
cia nostra ab Horum vno in scelere deprehenso, atque vbi-
nam venerabile Christi corpus reliquisset, rogato, responsum
abstulit, in lutum se illud abiecit, ideoque infelix arbor mi-
sero suspendium præbuit, vnde in stygias deturbatus est pa-
ludes. Proximâ vero superiore synodo à D. ENGELBERTO
Episcopo in mandatis datum est, vt in omnibus Diœcesios
suæ templis, venerabilis hostia conclusa seruetur: Qui ve-
ro huius synodi à Sancto ENGELBERTO celebratæ decreta
non exstant, nec dabitur mihi etiam, rem gestam suis anni
temporibus adscribere? Ex Casario tamen licet colligere,
illam hoc vel sequenti anno contigisse: Quod proximè con-
uentus ille fuerit celebratus ab anno 1222. quo ille libros de
miraculis comprehensos sub distinctionum titulo, cuius cō-
plexu & hic de Eucharistia elaboratus continetur, elucubra-
uit. Non autem proximè diceretur celebratus, nisi vel 20.
vel certè 21. anno contigisset.

Hoc eodem anno Patres Prædicatores Coloniam ingres-
sos, à B. ENGELBERTO ardenti charitatis affectu susceptos
esse, Chronographus Colonienfis, & manuscriptus Brawi-
lerensis testatum reliquerunt: vnde huic & sequentibus tri-
bus annis adscribenda sunt, quæ de SANCTI nostri patrocini-
o, quo religiosi Patres institutorum SS. Dominici & Fran-
cisci

A

B

C

D

A cisci vsi sunt, afferuntur à Cæsario. Hic verò inferui, vt sua Chronologiæ constet ratio. His iisdem temporibus SAN-
 CTVS noster publicis regni cisalpini negotijs illaqueatus, Hermannum Bonnensem Decanum, & Godeschalcum Ca-
 nonicum eiusdem Ecclesiæ, Romam ad impetrandam rela-
 xationem vinculi crucis ablegavit, sed frustra. *Vide Cæsarium*
lib. 3. dial. cap. 33. Adeo tenax erat concepti de liberandâ terra
 sancta propositi Honorius, vt & Archiepiscopû Dicceten
 Regium seu Regis Regniq; curatorem, & administratorem
 B hac obligatione soluere detrectarit, Maiorum scilicet exem-
 plo, qui Imperatores ipsos, supremos Ecclesiæ in terris ad-
 uocatos, haud vnquam stimulare destiterunt, quin ab ijs lo-
 cus, (in quo versatus ille, qui cum esset Deus, non rapinam
 arbitratus est formam serui ad nos liberandos accipere,) à
 spurcitie & barbarorum impietate purgaretur. Sed & hic
 quanta viro sancto religio fuerit, videre est ex publicæ rei ad-
 ministracione, eiusque impedimentis, quibus se nihil excusa-
 C tum credidit, vt eapropter ad illum, cui potestas est ligandi
 & soluendi datâ legatione perfugeret. Et quamuis hæc ipsius
 ad Honorium legatio de obligationis dissolutione tunc fue-
 rit inanis: Hoc tamen effecit, vt eius obligatio crucis, aucto-
 ritate Pontificiâ commutaretur, quemadmodum constat
 ex his, quæ libro 2. c. 8. editionis Surianæ omiffa ex msc. re-
 stitui, vbi id apertè traditur his verbis: *propter necessitatem com-
 mune detentus, Domino Papa Honorio dispensante, pro se milites
 misit, cum sumptibus magnis; Quin imò & ante mortem B. Martyr
 D renunciare negotijs regni proposuerat, & pro peccatis suis Personaliter
 transfretare.] Hactenus illic; Deinde non incongruè & illud
 pro viri sancti expurgatione, si quod forsân vinculum ob-
 susceptæ crucis obligationem, sed non solutam, inhæsit, v-
 surpare possumus, quod B. Augustinum de Cypriano marty-
 re dixisse S. Thomas 3. part. quest. 64. art. 9. ad 2. testatur: vt*

Relaxatio
vinculi S.
Crucis pe-
titur à S.
Engelber-
to.

Zelus Pon-
tificius.

Religio S.
Engelberti

Dispensatio
super cru-
ciata.

charitatis, quâ excellebat, luce, obumbratio illa fugaretur, & si quid purgandum erat, passionis falce tolleretur. A

De Ducatu
Lotharingico.

Cæterum quod in capite 5. refertur industriâ B. Brunonis & liberalitate Ottonis primi Ducatum Episcopatus Coloniensis accessisse, de eo fusè copiosèque in notis ad vitam Brunonis: quas suo tempore Lector videbit.

Confœderatio Lotharingica cum Ecclesia Coloniensi.

Quæ verò sub finem c. 5. attexuntur de fœdere Henrici Lotharingæ Ducis icto cum Sancto nostro, & de feudali iure, quo idem Sancto nostro obligatus erat, illustre de ijs profert in tabulario testimonium, quod vt suprâ in notis ad annum 1217. c. 3. quo ex serie temporis propriè spectabat, promisi, hic, secutus auctorem nostrum, affero. Est autem huiusmodi. B

Henricus Dei Gratia, Dux Lotharingæ vniuersis præfens scriptum intuentibus salutem in Domino. Ne rei gestæ finem consumat obliuio, solent ea quæ acta sunt literarum indicijs æternari. Inde est quod notum facimus præsentibus & futuris, quod ab antiquo inter Nos & terram Nostram ex vna parte, & Episcopum Coloniensem & Ecclesiam ex altera parte confœderata est dilectio & confirmata confœderatio, vt nullæ aliorum hominum amicitie vel discordiæ possint huius dilectionis indissolubile vinculum dissipare. Nos igitur hanc amicitie confœderationem innouare & corroborare volentes, de consilio hominum nostrorum Domino nostro ENGELBERTO Sanctæ Coloniensis Ecclesiæ electo promissimus iuramento firmantes, quod ipsi ad conferuanda iura & libertatem Ecclesiæ suæ, cui ratione hominij sumus obligati, contra omnem personam fideliter assistemus, ipse quoque Nobis vice versa pollicitus est iuramento, quod Nobis in iure Nostrum contra omnem hominem suum efficaciter auxilium impendet. Ad huius igitur facti robur ac euidenciam, fecimus conscribi hanc paginam, & sigilli nostri appositione communiri. Testes sunt Gerardus comes Geldriæ, Walterus Bertolt & Ægidius frater suus, Arnoldus de Dyft, Leonius Castellanus Bruxellensis, Goswinus de Gorenkurt, Arnoldus de Walheim, Rubinus de Tillimunt, & alij quam plures. Acta sunt hæc Colonia, Anno Dominicæ incarnationis 1217, 3 Nonas Iulij. C
D

Testes fœderis Lotharingici.

Fuit

93 Henricus
Antwerpiensis
Marchio.

A Fuit hic Henricus Dux Lotharingæ inferioris & Brabantia, quin & Marchionis Antverpiensis titulo insigniebatur, de quo qui accurate multa desiderat, is D. Miræi Stemmata, donationes & diplomata Belgica lustret.

B Quas vero S. ENGELBERTVS Henrico dedit mutua fidei suæ literas, his conceptæ sunt verbis.

Literæ fœderis S. Engelberti

ENGELBERTVS Dei Gratia Sanctæ Coloniensis Ecclesiæ Electus, omnibus præsentem chartulam inuentibus salutem in Domino. Ad omnem dubietatis scrupulum resecandum vniuersorum notitiæ præfenti scripto cupimus declarari,

quod Nos vinculum amicitia indissolubilis inter Ecclesiam Coloniensem & Henricum Ducem Lotharingæ, suosque progenitores ab antiquo habitæ, innouare inuicem & corroborare volentes, ipsi de consilio Priorum & fidelium nostrorum, promissimus iuramento firmantes, quod contra omnem hominem..... assistemus eidem, utpote dilecto & fideli Nostro, de cuius fidei puritate certa colligimus & certa habemus argumenta, Ipse quoque præsentibus tam nostris quam

Quam fuerit
continuum fœ-
deris Ecclesiæ
Coloniensis
cũ Brabatiis
Vide pag. 29.
47. & 41.
huius opus-
culi.

D Suis fidelibus versa vice nobis pollicitus est, iuramento quod Nobis ad conferuanda iura & libertatem Ecclesiæ Coloniensis erga quamlibet personam auxilium suum efficaciter impendet. Ad huius igitur facti robur, & euentiam præfenti paginae sigillum Nostrium & Ecclesiæ Coloniensis fecimus appendi. Testes sunt Theodericus maior Præpositus, Conradus maior Decanus in Colonia, Gerardus Præpositus SS. Apostolorum, Gerardus Præpositus S. Mariæ de Gradibus, Gerardus comes Geldriensis, Adolphus comes de Altena, Otto de Wickerode, Gerardus de Randerode, Hermannus Aduocatus Coloniensis,

Testes fœderis à S. Engelberti initii.

sis, Hermannus Marschalcus de Aluette, Theodericus Dapifer, Bruno Pincerna, Franco de Rothe, & alij quam plures. Acta sunt hæc Colonia, Anno incarnationis Dominicæ, millesimo ducentesimo decimo septimo tertio Nonas Iulij.

Donatio Honorius Papa, diplomate Verulis sub hunc annum da-
Esch per S. to, ratam habuit donationem villæ Aschat, quâ S. ENGEL-
ENGEL- BERTVS Monasterium Capellense ditauerat: Hanc tamen
BERTVM. ipsam nouo postmodum contractu Capitulum Metropoli-
tanum sibi acquisiuit. Infelix huius anni autumnus occa-
sionem dedit Ioanni Hierosolymorum Regi ad Honorium
prius, deinde ad S. ENGELBERTUM Germanici Regni Admi-
nistratorem perfugiendi, vt etiam ex Cæsario, *sequenti Ca-
pitulo* videbimus. Ad diem siquidem octauum Septemb.
Cruce signati in Ægypto Damiatam amiserunt, atque vni-
uerfa Ægypto, magna cum ignominia Christianorum ex-
cesserunt. Ita cesserat consilium Pelagij Sedis Apostolicæ
Legati, suadentis Cairum, seu Memphim vel Babyloniam
Damiatam Urbem Regiam occupari. Detrectabat id
in Nili quidem Ioannes Brennus Hierosolymorum
ostio vibæ. Rex, quòd non ad expugnandam
Ægyptum, sed Palæstinam recuperan-
dam milites conscripsisset. Verum me-
tuens diris caput suum deuouendum,
cum 70. hominū millibus, Idibus Quin-
tilibus Cairum profectus, vbi Sultanus copijs suis diuisis via-
rum aditus, quibus Cruce signati transierant, adeo insedit, vt
cum omni commeatu aduehendo, tum subsidio ferendo
prohiberentur: à milite nostro hostis sæpè ad pugnam lacef-
situs eam subterfugit. Tum tacto Nilo cataractisque obie-
ctis aqua terram inundans post duorum mensium interual-
lum equis nostris pabulum negauit, omniaque in castris stra-
menta destruxit. Ad hæc milites nostri re frumentaria labo-
rare

A rare cœperunt; Vix enim quo triduum victitarent, reliquum habebant: Vnde sacrum inter & Saxum hærentibus nec locus relinquebatur ab aquarum inundatione, nec Damiatam reditus patebat, hoste omnes vias obsidente: nec animus erat amplius cum hoste congregiendi. Mirabile dictu, cum nostri

B iam ab infidelibus quasi capti tenerentur, Sulthanus ad Regem atque Apostolicum Legatum missis nuncijs pacem obtulit. Tandem post multa, in hoc conuentum, vt Christiani urbem Damiatam Sarracenis restituerent, & Sulthanus partem Crucis Dominicæ ab Hierosolymis absportatam Christianis redderet, & captiuis vicissim liberatis, Christiani Acam, Tyrumque redirent, quibus urbibus earumque opibus pax 8. annis esset cum Turca Sarracenoque seruanda.

Præterea Sulthanus cognita illorum inopia illis liberaliter subuenit, donec Damiatam attingerent, quam die Natiuitatis Deiparæ cum cæteris reliquere, & iuxta fluuium in tentorijs confedere. Cui multitudini in Palæstinam deuehen-

Beneuolentia hominis Barbari in hostem.

C dæ cum naues non sufficerent, ipsemet Sultanus dato filio suo securitatis obside, naues suppeditauit, quibus irent in Palæstinam. Christianorum verò Duces conuasatis omnibus in Italiam rediere, quos Ioannes Brennus, dispositis, vt potuit, rebus, subsequutus, perbenigniter ab Honorio susceptus, magnisque muneribus ornatus est. Refert paulò aliter Godefridus, nimirum: ex quotidianis velitationibus plurimos Gentilium cecidisse, paucis Christianorum desideratis, ideoque ira accensos gentiles septingentas & quinquaginta Christianorum naues cum hominibus & omni penu, græco igne combussisse, nostros verò continuis hostium incurfibus & aquarum inundatione fractos cum Soldano conuenisse, vt Christianis ab ipso, vel fratre eius Coradino captis libertati suæ restitutis, ipse reciperet Damiatam. Annuit Soldanus redditisq; Christianis Damiatam recepit. Subijcit

Gode-

Godefridus: Ex hoc liquet certissimè peccata in hanc miseriam Christianos traxisse: quod prius Soldanus eis obtulerat se Regnum Hierusalem restitutum, urbem instauratum, Damiatam relicturum cum adiacente regione ad 20. milliaria, ne ulterius in terras suas irruerent.

1222. Anno 1222. VIII. Id.
Coronatio Maij, quæ fuit Domini-
Regis Ro- ca ante Ascensionem Do-
mani Hen- mini) S. ENGELBER-
rici VII. TVS Henricum eius
per S. En- nominis septimum, ad-
gelbertum. huc puerum decennem

Friderici Secundi filiū,
Henrici Sexti Nepo-
tem, Friderici Barba-
rossæ Pronepotem, cu-
ius ipse curam gerebat,
in consortem Paterni
Imperij, Regijs insigni-
bus & honore apud A-
quas Graneas inaugu-
rauit. Magnates qui so-
lennitati adfuerunt, re-
feruntur à D. Miræo in

donationibus Belgicis, c. 93. in literis priuilegiorum Henri-
co Lotharingæ & Brabantia Ducis ab Henrico Rege con-
cessorum: Sifridus Moguntinus, ENGELBERTVS Colo-
nienfis, Theodericus Treuirensis Archiepiscopi, Conra-
dus Metensis, & Spirensis Episcopus Imperialis Aulæ Can-
cellarius, Episcopi quoque Herbipolensis & Augustanus,
Magnates qui coronationi in-
terfuerunt.

NB. Comes
de Marcka.

Hugo Leodiensis Episcopus teste Aegidio aurea vallis Monacho,
Godefridus comes de Dyst, comes Palatinus Rheni, comes
Ludovvicus de Wertenberge, Adolphus comes de Marcka,
Fride-

B

C

Fridericus comes de Altena, D. de Hinsberg, Lotharius comes de Hochsteden, comes de Castele, Henricus Dapifer de Walpurg, Pincerna de Syp (*Forsan Scipfen*) Wernerus Bolland, Gerardus de Senceka &c. *Fallitur ergo fragmentum M. Alberti Argentinensis Chronicis præfixum, quod vult Henricum puerum diademate redimitum ab Ottone Herbipolensi Episcopo electo, ipsiusq;*

Attendariensium privilegia per S. Engelbertum.

ENGELEERTVS quoque noster pro sua erga subditos benevolentia, & studio suæ Diœcesis amplificandæ, oppidum Attendariense novis aggeribus hoc anno circumvallavit, eiusque loci incolas Susatensibus exæquavit. Extat eius rei diploma, quo ait: *se ex suscepti regiminis officio omnium in Diœcesi & Ducatu suo constitutorum defensionis & commodis intendere, ampliori attamen sollicitudine eorum promotioni ac quieti insistere, qui Ecclesiæ Colonienſi propensiori fidelitatis nexu fuerint astricti, obligatum esse.* Ideoque à propensiori in Ecclesiam Colonienſem voluntate ciues Attendarienses sibi commenda-

NB. Susatenses tum parentum S. Engelberti quod infra libr. 2. c. 2. deducitur latius.

tos & vallis & iure civitatis Susatensis donat atque honorat. Alij quoque per Diœcesin hoc tempore benevolum Sancti nostri animum experti sunt. Nam apud Susatenses Xenodochij patrocinium suscepit. Deinde Benedictæ, Sanctarum undecies mille Virginum Colonia Antistiti, *coram Sculteto, ut inquit literę, & Scabinis in Kempene Cerecensuales Hagenses cessit.* Qui Cerecensuales dicantur, notabo ad caput septimum huius libri. Cessionis testes nominant tabulæ, *Theodericum Lyschanok, Henricum VVelbecke, Hermannum de Hulsen, Theodericum de Kurck, Ioannem de Handen, Henricum de Garpaphen, & alios.*

Hospitale Susatense per S. Engelbertum.

Collegium 11000. Virginum honoratur à S. Engelberto.

Caput Sextum.

Quo affectus Regum Hierosolymitani, Francia, Anglia, Bohemiaque Daciaq; in S. Engelbertum ob virtutes, Barbaris etiam ab his iniectus timor, & in subditos viri Sancti Clementia describuntur.

N

IOAN-